

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

Magyar nyelv és irodalom tantárgy helyi tanterve 9–10. ÉVFOLYAM humán tagozat heti 5 óra 2020.

A humán tagozat célja, hogy a humán területek iránt érdeklődő diákok számára az alap óraszám-ban tanuló diákok tananyagához képest mélyebb, sokrétűbb ismereteket nyújtson. Az alapvető célok megegyeznek a kerettantervi útmutatással, emellett célunk az anyanyelvi és műértelme-zési készségek sokirányú fejlesztése, ami megkönnyítheti a diákok számára az emelt szintű ok-tatásban való részvételt. A szaktanár saját választása szerint, a csoport képességeihez igazodva egészíti ki a törzsanyagot az ajánlott tananyaggal, emellett a gyakorlás, a készségfejlesztés és az ismeretek elmélyítése az elsődleges cél.

A tanulók a 9. és a 10. tanév végén tagozatos vizsgán adnak számot tudásukról.

A humán tagozaton a 9–10. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak óraszámja: 374 óra

9. évfolyamon: 2 óra nyelvtan, 3 óra irodalom (összesen 68+ 102=170 óra).

10. évfolyamon: 2 óra nyelvtan, 4 óra irodalom (összesen 68+ 136=204 óra).

A tagozatos csoportok anyagának megállapításakor a szaktanár az ajánlott tananyag ál-tala kiválasztott elemeivel bővíti a törzsanyagot, figyelembe véve a mindenkori emelt szintű érettségi követelményrendszerét.

MAGYAR NYELV

9. évfolyam

heti óraszám: 2, éves 68

A nyelvtan óraszámjai úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és a szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
MAGYAR NYELV	
I. Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digi-tális kommunikáció	15
II. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek	40
III. Szövegértés, szövegalkotás (9. évfolyam)	13
Összes óraszám:	68

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

I. Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció

Óraszám: 15 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése – A kommunikáció jellemzőinek tudatosítása, hatékony alkalmazásának fejlesztése – A nyelv zenei kifejezőeszközeinek alkalmazása – A hallás utáni és a szóbeli szövegértési készség fejlesztése – Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása – Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben – Az önálló véleményalkotás, az önreflexió fejlesztése – A kommunikáció tényezői – A kommunikációs célok és funkciók – A kommunikáció jelei – A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai – A kommunikációs kapcsolat illemszabályai – A hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés	• kommunikáció, • kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás); • kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, meta-nyelvi, esztétikai funkció, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), • nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák); • digitális kommunikáció jellemzői, • szövegtípusai, • a hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés, önéletrajz stb. (a fogalmak szintjén).

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG (a szaktanár választása szerint)
A kommunikáció fogalma, tényezői és funkciói	A formális és informális beszédhelyzetekben való viselkedés Megszólítások, magázódás, tegeződés, a kapcsolattartás formái A gesztusok és viselkedés, gesztusok és kultúrkörök
A személyközi kommunikáció	
A nem nyelvi jelek	
A tömegkommunikáció fogalma, típusai és funkciói	
A tömegkommunikáció hatása a gondolkodásra és a nyelvre	

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

Médiaműfajok	A médiafüggőség, a virtuális valóság veszélyei A reklámok hatása nyelvhasználatunkra Az internet mint hiteles adatforrás; plágium; adatvédelem
A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, az új digitális nyelv	

II. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek

Óraszám: **40 óra**

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak tudatosítása – A nyelvi elemzőkészség fejlesztése – Nyomtatott és digitális helyesírási segédletek használatának gyakorlása – Kreatív nyelvi fejlesztés – A nyelvi szintek, a nyelv alkotóelemei – A szavak és osztályozásuk – A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepe a kommunikációban – A szószerkezetek – A mondatrészek – A mondatok csoportosítása – Szórend és jelentés – Nyelvi játékok, kreatív feladatok digitális programok használatával is	• nyelvi szintek; • a szó alkotóelemei (hang, fonéma, morféma); • a szavak osztályozása, osztályozási szempontjai; • szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma; • mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző; vonzatok; • mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; • egyszerű mondat, • összetett mondat; • szórend és jelentés összefüggései

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG (a szaktanár választása szerint)
A nyelv mint jelrendszer	A jelnyelvek (pl.: a siketek jelelése) Fonémák más nyelvekben. A magyar fonémák összevetése a tanult idegen nyelvek fonémáival A hangok hangulata, hangszimbolika A tőtípusok, illetve a toldalékok meghatározása, grammatikai funkcióik Néhány ismert szófaji rendszer bemutatása A szófajváltás, a többszófajúság Rendszermondat, szövegmondat Mondatok elemzése szerkezeti rajzzal A szinteződés, tömbösödés a mondatban
A nyelvi szintek	
A magyar nyelv hangrendszere	
Hangkapcsolódási szabályszerűségek	
A szavak felépítése, a szóelemek (szótő, képző, jel, rag)	
A magyar nyelv szófaji rendszere: alapszófajok, mondatfajok és viszonyozók	
A szószerkezetek (szintagmák)	
A mondat fogalma és csoportosítási szempontjai	
Az egyszerű mondat: az alany, az állítmány, a tárgy, a határozók, a jelzők	

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

Az összetett mondat	
Az alárendelő összetett mondatok	
A mellérendelő összetett mondatok	
A többszörösen összetett mondatok	

IV. Szövegértés, szövegalkotás (9. évfolyam)

Óraszám: 13

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
- A szöveg tartalmának, céljának megfelelő jegyzetelési technika kialakítása. - A szöveg és kép összefüggése. Hatékony jegyzetelési és vázlatírási technikák megismerése, adekvát alkalmazásuk. - Az esszéírás technikájának megismerése és alkalmazása különböző témájú és típusú esszé írásakor. - Az anyaggyűjtés módjai írott és nem írott források felhasználásával, az idézés szabályai. - Önálló, több forrástípusra is kitérő könyvtári anyaggyűjtés (katalógus- és adatbázis-használat, forráskiválasztás, visszakeresést biztosító jegyzetelés) és az információknak a feladatnak megfelelő alkotó és etikus felhasználása. Pontos forrásmegjelölés. - Önálló szövegfeldolgozás a szövegbefogadás céljának megfelelő olvasási stratégia és szöveg-feldolgozási mód megválasztásával.	• esszé, értekezés, tanulmány,• katalógus, adatbázis, forrásmegjelölés.

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

10. évfolyam
heti óraszám:2, éves 68

A témakörök áttekintő táblázata:

I.	A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás	28
II.	Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stílusesszközök, szóképek, alakzatok	40
Összes óraszám:		68

I. A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás	
Óraszám: 28 óra	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– A szövegről való tudás és gyakorlati alkalmazásának fejlesztése – A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban – A szövegelemző képességek fejlesztése – A szöveg fogalma, jellemzői – A szöveg főbb megjelenési formái, típusai, műfajai, korának és összetettségének jellemzői – A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek – A szövegértélem összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje – Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői – Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás – A szóbeli és az írásbeli szövegértés és szövegalkotás fejlesztése – A helyesírási készség fejlesztése – Helyesírási szótárak használatának tudatosítása – A szövegolvasási típusok és szövegértési stratégiák	• szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet; • szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz; • szövegkohézió (témahálózat, téma-rema, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím); • szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv); • nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés); • intertextualitás, • összefüggő szóbeli szövegek: előadás, megbeszélés, vita; • a magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.; • esszé

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

– Szövegtípusok: digitális és hagyományos, folyamatos és nem folyamatos – Összefüggő szóbeli szöveg: felelet, kiselőadás, hozzászólás, felszólalás – A magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb. – Az esszé	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG (szaknár választása szerint)
A szöveg fogalma. A szövegösszefüggés, a beszédhelyzet	Szövegsemantika A szöveg és a szöveget kiegészítő, nem szövegszerű elemek (kép, ábra, táblázat, tipográfia) kapcsolata Szöveg és vizualitás: képversek, konkrét költészet Intertextualitás: a szövegek transzformációi (pl. mém)
A szöveg típusai, a szöveg szerkezete	
A szövegkohézió (lineáris és globális)	
A szöveg kifejtettsége	
Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv)	
Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati színterek szerint	
A legjellegzetesebb szövegtípusok, szövegfajták	
Az esszé	
A munka világához tartozó szövegek (a hivatalos levél típusai, önéletrajz, motivációs levél)	
Az intertextualitás	
A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek szerepe a szöveg értelmezésében	

II. Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stíluseszközök, szóképek, alakzatok

Óraszám: **40 óra**

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– A stílus szerepének tudatosítása – A stiláris különbségek felfedeztetése – Az alakzatok és a szóképek hatásának, szerepének vizsgálata szövegelemzéskor – A stílus, a stilisztika, a stílustípusok – A stílusérték – A stílushatás – Stílusgyakorlatok	• stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.); • stílusérték (alkalmi és állandó); • stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi); • a hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat,

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

– A hangalak és jelentés viszonyának felismertetése – Értelmezési gyakorlatok különböző beszédhelyzetekben – A mondat- és szövegjelentést meghatározó tényezők felismertetése, tudatosítása – A magyar szórend megváltozása és az üzenet jelentésváltozása közötti összefüggés tudatosítása – A mindennapi kommunikáció gyakori metaforikus kifejezéseinek és használati körének megfigyelése, értelmezése – Szótárhasználat fejlesztése – A jel és a nyelvi jel fogalma, összetevői – A jel és a jelentés összefüggése, jelentés-elemek – A hangalak és a jelentés viszonya, jelentésmező – Motivált és motiválatlan jelentés – A metaforikus kifejezések szerkezete, jellemző típusai, használatuk – A mondat- és szövegjelentés	meghatalmazás, egyszerű szerződés, önéletrajz stb. • stílushatás; • néhány gyakoribb szókép és alakzat köznyelvi és irodalmi példákban, • jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály; • denotatív, konnotatív jelentés; • metaforikus jelentés; • motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó; egyjelentésű, többjelentésű szó, azonos alakú szó, rokon értelmű szó, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG (a szaktanár választása szerint)
A stílus fogalma és hírértéke	Mindennapi stilisztikánk: társadalmi elvárások és megnyilatkozásaink stílusa Stílusparódia Korstílusok, stílusirányzatok Az íráskép stilisztikai hatásai Egyéni szóalkotások stilisztikai hatása Összetett képrendszerek, képi hálózatok, jelképrendszerek
A stílus kifejező ereje	
Stílusrétegek: társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki és irodalmi stílus	
Stílusárnyalatok (pl.: neutrális, gúnyos, patetikus, népies, familiáris, költői, archaikus)	
A mondatstilisztikai eszközök (a verbális stílus, nominális stílus, a körmondat)	
Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés	
Szóképek (egyszerű; hasonlatból kinövő szóképek /metafora, szinesztézia/, érintkezésen nyugvó szóképek /metonímia, szinekdoché/, összetett szóképek /összetett költői kép, allegória, szimbólum/)	
Költői alakzatok (ismétlés, felcserélés, kihagyás) köznyelvi és irodalmi szövegekben	

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

IRODALOM

9. évfolyam

Heti óraszám: 3, éves:102

A tagozatos csoportok tananyagának összeállításakor a szaktanár az ajánlott tananyag általa kiválasztott elemeivel bővíti a törzsanyagot, figyelembe véve a mindenkori emelt szintű érettségi követelményrendszerét.

Az óraszámok jelölésekor az első (fekete) a kerettanterv által meghatározott kötelező óraszám, a második (piros) a helyi tanterv által az alapszintű csoportok számára adott plusz óraszám, az utolsó (kék) pedig a tagozatosak számára biztosított plusz óraszám.

A témakörök áttekintő táblázata:

MAGYAR IRODALOM	
I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	4
A) A művészet fogalma, művészeti ágak. Művészet és irodalom. Az irodalom születése, hatása. Az irodalmi kommunikáció	1
B) Szerzők, művek párbeszéde – a művészet	1
C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei	1
D) Műnemi-műfaji rendszer	1
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	8
A) <i>Az ősi magyar hitvilág</i>	3
B) <i>A görög mitológia</i>	4
C) <i>Egyéb teremtésmítosz - Babiloni teremtésmítosz</i>	1
III. A görög irodalom	27
A) <i>Az epika születése</i>	11
B) <i>A görög líra, az időmértékes verselés</i>	5
C) <i>A görög dráma</i>	11
IV. A római irodalom	5

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

V. A Biblia mint kulturális kód	13
<i>A) Az Ószövetség</i>	6
<i>B) Újszövetség</i>	7
VI. A középkor irodalma	11
<i>A) Egyházi irodalom</i>	3
<i>B) Lovagi és udvari irodalom</i>	2
<i>C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)</i>	3
<i>D) A középkor világi irodalma</i>	3
VII. A reneszánsz irodalma	34
<i>A) A humanista irodalom</i>	8
<i>B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra</i>	2
<i>C) A reformáció világi irodalma</i>	2
<i>D) Líra a reformáció korában</i>	10
<i>E) Dráma a reformáció korában</i>	12
Összes óraszám:	102

I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom

Óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Fogalmak:

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

– Változatos lírai, kisprózai alkotások, szövegrészletek olvasása, közös értelmezése – Szerző, előadó, terjesztő és befogadó változó viszonyrendszere: a művészetben való részvétel lehetőségei – Nyelv és nyelviség az irodalomban: a képi és a hangzó nyelv, szóképek és retorikai alakzatok a hétköznapi és az irodalmi kommunikációban	• művészet, szépirodalom, szórakoztató irodalom, irodalmi kommunikáció; • szerző, alkotó, terjesztő, másoló, előadó, befogadó; • befogadás, értelmezés, • műnem, epika, líra, dráma, • műfaj, monda, elbeszélés, regény, elbeszélő költemény, dal, himnusz, óda, elégia, • metafora, hasonlat, költői megformáltság, • történet, elbeszélés, lírai én, narrátor, beszélő, • dialógus, monológ

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A) Az irodalom és hatása (1 óra)	
Karinthy Frigyes: A cirkusz	Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)
B) Szerzők, művek párbeszéde (1 óra)	
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal	
C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei (1 óra)	
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek)	Irodalom és film Agatha Christie: Tíz kicsi néger
D) Műnemi-műfaji rendszer (1 óra)	

II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia

Óraszám: 8 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– A mítoszok kulturális jelentőségének megértése – Hősök és archetípusok a kortárs kultúrában, pl. populáris filmben, videojátékban vagy képregényben	• szóbeliség, írásbeliség, • sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, • antikvitás,

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

– Mítosz- és hőstípusok megkülönböztetése, felismerése. Mítoszok, mondák és népmesék – Az archaikus, mitikus világkép és a kortárs világkép viszonyának mérlegelése – Az alapvető emberi magatartásformák felismerése és azonosítása a mitológiai történetekben és eposzokban – A vándormotívumok felismerése pl. vízözön, örök élet utáni vágy – Irodalmi alapformák, műfajok és motívumok megismerése – A történetmesélés formáinak elemzése, az elbeszélői nézőpontok és a narratív struktúra szerepének felismerése – A görög kultúra máig tartó hatásának felismerése: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs.	• mítosz, mitológia, eredetmítosz, archaikus világ, archetípus
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A) Az ősi magyar hitvilág (3 óra)	
Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)	Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa) Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek) Jankovics Marcell: Az égig érő fa (részlet)
Irodalom és mozgókép: Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)	
B) A görög mitológia (4 óra)	
A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése Az olimposzi istenek A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótauros)	További görög mítoszok: Hésziodosz: Istenek születése (részletek) Hésziodosz: Munkák és napok (részletek) A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában
C) Egyéb teremtésmítosz (1 óra)	
Babiloni teremtésmítosz (részlet)	

III. A görög irodalom

Óraszám: 27 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Fogalmak:

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

– Ismerkedés az ókori görög mitológiai történetekkel a törzsanyagban megjelöltek alapján – Részleteket megismerése meg a homéroszi eposzokból – Szemelvények megismerése a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból). – A szerzőkhöz, illetve hősökhez kapcsolódó toposzok megismerése – Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatásának, továbbélésének bemutatása többféle értelmezésben az irodalomban, képzőművészetben, filmben, – Az ókori görög színház és dráma jellemzőinek, valamint a színház- és drámatörténetre gyakorolt hatásának megismerése – A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése – Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése – Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában – A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése – Lehetőség szerint e szerzők valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása – Különböző magatartásformák, konfliktusok, értékek és hibák (harmónia, mérték-tartás,) felismerése; ezek elemzésével, értékelésével erkölcsi érzék fejlesztése.	• eposz, eposzi konvenciók: prozódia, invokáció, enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter; • dal, elégia, epigramma, himnusz, • időmértékes verselés fogalmai, • toposz, • tragédia, komédia, • dialógus, monológ, • hármas egység, • akció, dikció, • drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont, megoldás, • kar, katarzis

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
<i>A) Az epika születése (11 óra)</i>	
Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)	

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

B) A görög líra, az időmértékes verselés (5 óra)	
Alkaiosz: Az állam hajója	Szemelvények az antik görög lírából
Alkaiosz: Bordal	
Szapphó: Aphroditéhez	
Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka	
Anakreón: Töredék a halálról	
Anakreón: Gyűlölöm	
C) A görög dráma (11 óra)	
Színház- és drámatörténet:	Szophoklész: Oidipusz király
Szophoklész: Antigoné	Arisztophanész: Lüsizisztraté

IV. A római irodalom

Óraszám: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– Szemelvények megismerése a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius művek, továbbá Catullus, Ovidius, Phaedrus művek vagy részletek. – A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése – Emberi magatartásformák azonosítása, értékelése a művek, illetve a szerzők portréi alapján; a horatiusi életelvek érvényességének vizsgálata; – Irodalmi műfajok, versformák megismerése; – A görög és római kultúra viszonyának értelmezése; – A római kultúra máig tartó hatásának felismerése (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás);	• imitáció, • dal, óda, elégia ekloga, episztola, • strófaszerkezet, • horatiusi alapelvek, • ars poetica

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A) A polgárháborúk kora	
Catullus: Gyűlölök és szeretek	Catullus: Éljük, Lesbia
B) Augustus kora	
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor)	Vergilius: IV. ecloga
Vergilius: IX. ecloga	Horatius: Leuconoének
Horatius: Thaliarchushoz	Horatius: Licinius Murenához

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

Ovidius: Átváltozások	
Pygmalion	

V. A Biblia mint kulturális kód

Óraszám: 13 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– A Biblia felépítésének tanulmányozása, a szöveghagyomány jellemzőinek és jelentőségének megértése – Szemelvények olvasása az Ó- és Újszövetségből: alapvető történetek, motívumok és műfajok megismerése – Háttérismeretek a Bibliához mint az európai kultúra korokon és világnézeteken átívelő, alapvető kódjához – Kitekintés a bibliai történetek későbbi megjelenéseire az irodalomban és más művészeti ágakban – A bibliai hagyomány meghatározó jellege a szóbeli és írásos kultúrában: szókincsben, szólásokban, témákban, motívumokban – A Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok eredete, tartalma – A Biblia hatástörténetét feltáró és megértető, önálló és csoportos kutatási és projektfeladatok	• Biblia • Ószövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta, • Újszövetség, kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A) Az Ószövetség (részletek) (5+1 óra)	
a) Történeti könyvek	
Mózes első könyvéből részletek:	Szemelvények az Ószövetségből Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban
• Teremtéstörténet	
• József	
Mózes második könyvéből részletek:	
• Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat	
b) Tanító könyvek	
• Zsoltárok könyve (23., 42.)	
	Az Ószövetség és a film Ridley Scott: Exodus vagy Roger Young: Mózes

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

	(vagy más Ószövetség-feldolgozás)
	Az Ószövetség és a képzőművészet (pl.: Michelangelo Buonarroti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)
B) Újszövetség (részletek) (7 óra)	
Az „örömhír”	
Máté evangéliumából részletek:	Szemelvények az Újszövetségből
• Jézus Krisztus születése, megkeresztelése	Az Újszövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban
• Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, A magvető példázata	Karinthy: Barabbás
• Passió-történet	Az Újszövetség és a film
• Jézus feltámadása	Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)
Lukács evangéliumából (részletek):	
• Az irgalmas szamaritánus	Az Újszövetség és a képzőművészet
• A tékozló fiú	(pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarroti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály)
Pál apostol Szeretethimnusza	

VI. A középkor irodalma

Óraszám: 11 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése – A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében – Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása – A korstílus fogalmának bevezetése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata – A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismétlése – Szövegrészlet elemzése a középkor irodalmából az alábbi műfajok közül: vallomás, lovagi epika, legenda, himnusz – A középkori irodalom jellegének megismerése az ókeresztény és középkori szakaszban – A vallásos és világi irodalom együtthatásának megismerése	• középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, • vallomás, legenda, • rím, • egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágánsköltészet, • nyelvemlék, szövegemlék, gesta, krónika, intelleum, kódex, prédikáció, • Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória, szimbólum, tercina, • balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

– Az egyház irodalomra gyakorolt hatásának megértése – A kéziratos kor írási és olvasási szokásainak megismerése – Az antikvitás középkorra tett hatásának felismerése (pl. Vergilius-Dante) – Dante és Villon életműve jelentőségének megértése	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A) Egyházi irodalom (3 óra)	
a) Epika:	Umberto Eco: A rózsza neve Szent Erzsébet legendája (részlet) Szent Margit legendája (részlet) Szent Gellért püspök legendája (részlet) Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről
Szent Ágoston: Vallomások (részlet)	
Halotti beszéd és könyörgés	
b) Líra	
Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról	
Ómagyar Mária-siralom	
B) Lovagi és udvari irodalom (2 óra)	
a) Epika	
Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)	Kálti Márk: Képes krónika (részlet)
	Irodalom és film Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp
b) Líra	
Walter von der Vogelweide: A hársfák csendes árnyán	Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden
C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek) (3 óra)	
	Irodalom és képzőművészet Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái
D) A középkor világi irodalma (3 óra)	
vágánsköltészet Carmina Burana (részlet)	Irodalom és zene Carl Orff: Carmina Burana
François Villon: A nagy testamentum (részletek)	Irodalom és színház Szakácsi Sándor – Öze Áron: A cella

VII. A reneszánsz irodalma (34 óra)

A) A humanista irodalom

Óraszám: 8 óra

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése – A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében – Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása – A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata – A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismételése – Petrarca-szonett megismerése a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése Janus Pannonius műveinek olvasásával és értelmezésével	Fogalmak: • reneszánsz, humanizmus, • reformáció, • szonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A) A humanista irodalom (8 óra)	
a) Líra	Petrarca: Daloskönyv (részletek) Janus Pannonius: Galeotto Marzióhoz Janus Pannonius: Búcsú Váradtól Janus Pannonius: Mars istenhez békességért Janus Pannonius: A saját lelkéhez
Petrarca: Pó, földi kérgem	
Portré: Janus Pannonius	
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete	
Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról	
b) Epika	
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella	Boccaccio: Dekameron (részletek)

VII. A reneszánsz irodalma (34 óra)

B, A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvi kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra

Óraszám: 2 óra

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése	Irodalom és film Eric Till: Luther (részlet)

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

a) Bibliafordítások Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)	Reményik Sándor: A fordító Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)
b) Zsoltárfordítások Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár	
c) Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)	Irodalom és film Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)

VII. A reneszánsz irodalma (34 óra)

C, A reformáció világi irodalmából

Óraszám: 2 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség) megismerése – A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) megértése – A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus megújulás jellemzőinek megismerése – A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének megismerése	Fogalmak: bibliafordítás, zsoltárfordítás, vitairat, vitadráma, jeremiád, fabula, dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
<i>C) A reformáció világi irodalma (2 óra)</i>	
a) Históriai énekek Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet)	Szemelvények a magyar reformáció irodalmából
b) Széphistóriák Gyergyai (Gergei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűz leányról (részletek)	
	A regény születése Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

VII. A reneszánsz irodalma (34 óra)

D, Líra a reformáció korában

Óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása – Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia) – Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos verselés alapjai – Népköltészet, közköltészet és műköltészet a régi és klasszikus magyar irodalomban – A szonett formai változása Shakespeare-nél – A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével	Fogalmak: Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
<i>D) Líra a reformáció korában (4+2+4=10 óra)</i>	
<i>a) Portré: Balassi Bálint</i>	
Balassi Bálint: Egy katonaének	További Balassi-versek További Shakespeare-szonettek
Balassi Bálint: Borivóknak való	
Balassi Bálint: Adj már csendességet...	
Balassi Bálint: Hogy Júliára talál	
<i>b) William Shakespeare: LXXV. szonett</i>	

VII. A reneszánsz irodalma (34 óra)

E, Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában

Óraszám: 12 óra

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– Az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőinek, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, reflektálás Shakespeare drámaírói életművének hatására – A színházi kultúra alapvető változásai a görög színháztól a shakespeare-i színházig – A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése – Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése – Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában – A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése – A törzsanyagban megjelölt művek egyikének feldolgozása – Lehetőség szerint a szerző valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása	• blank verse, • commedia dell’arte, • hármasszínpad, a shakespeare-i dramaturgia, • királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
<i>E) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában (12 óra)</i>	
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia (vagy más feldolgozás)
	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

IRODALOM

10. évfolyam

Heti óraszám: 4, éves:136

A tagozatos csoportok tananyagának összeállításakor a szaktanár az ajánlott tananyag általa kiválasztott elemeivel bővíti a törzsanyagot, figyelembe véve a mindenkori emelt szintű érettségi követelményrendszerét. A kötelező olvasmányok körének bővítése szintén a szaktanár hatásköre.

Az óraszámok jelölésekor az első a kerettanterv által meghatározott kötelező óraszám, a második (piros) a helyi tanterv által az alapszintű csoportok számára adott plusz óraszám, az utolsó (kék) pedig a tagozatosak számára biztosított plusz óraszám.

A témakörök áttekintő táblázata:

MAGYAR IRODALOM	
I. A barokk és a rokokó irodalma	10
A) <i>Epika</i>	8
B) <i>A kuruc kor lírája: műfajok, művek</i>	2
II. A felvilágosodás irodalma	62
A) <i>Az európai felvilágosodás</i>	19
a) <i>Epika</i>	7
b) <i>Dráma</i>	11
c) <i>Líra</i>	1
B) <i>A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus</i>	16
a) <i>Epika</i>	4
b) <i>Líra</i>	12
C) <i>Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban</i>	27
a) <i>Líra</i>	17
b) <i>Epika</i>	1
c) <i>Dráma</i>	9

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

III. A romantika irodalma	17
<i>a) Az angolszász romantika</i>	6
<i>b) A francia romantika</i>	4
<i>c) A német romantika</i>	1
<i>d) Az orosz romantika</i>	5
<i>e) A lengyel romantika</i>	1
IV. A magyar romantika irodalma I.	47
A) Életművek a magyar romantika irodalmából I.	46
<i>a) Vörösmarty Mihály</i>	16
<i>b) Petőfi Sándor</i>	21
<i>c) Jókai Mór</i>	9
B) Irodalomtudomány a romantika korában	1

I. A barokk és a rokokó

Óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése – A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében – Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása – A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata – A törzsanyagban felsorolt szerzők és műveik megismerése, rendszerezése, – a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyaghoz tartozó művek olvasásával és értelmezésével	• barokk, • katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, • barokk eposz, • barokk körmondat, pátosz, • röpirat, fiktív levél, • kuruc, labanc, • bujdosóének, toborzó dal, kesergő, • rokokó, • emlékirat

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A) Epika (8 óra)	
a) Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet)	
b) Portré: Zrínyi Miklós és a barokk eposz	
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)	
c) Levél	
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)	Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)
d) Tudományos élet	
Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet)	Apáczai Csere János: Az iskolák felette szükségessé voltáról (részlet)
B) A kuruc kor lírája: művek, műfajok (2 óra)	
Rákóczi-nóta	
Őszi harmat után	

II. A felvilágosodás irodalma (62 óra)

A) Az európai felvilágosodás

Óraszám: **19 óra**

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben – Az európai irodalom nagy korstílusai jellemzőinek, történelmi és eszmei háttérének megismerése – Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílusok jelenléte a képzőművészetekben – Az európai irodalom nagy korstílusai időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése – A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként	• felvilágosodás, • klasszicizmus, szentimentalizmus, • enciklopédia, • racionalizmus, empirizmus, • utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, • satíra, gúny, • klasszicista dráma, • normatív poétika, • rezonőr, • weimari klasszika, • drámai költemény

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

– A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, áttekintése a történetiség, a korstílusok nézőpontjából – A klasszicizmus eszmetörténeti háttere, főbb sajátosságai – A felvilágosodás mint mozgalom és mint eszmetörténeti irányzat	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
A) Az európai felvilágosodás	
a) Epika (7 óra)	
Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek) Voltaire: Candide (részletek)	Montesquieu: Perzsa levelek (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Értekezés az emberi egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Emil (részlet) Johann Wolfgang von Goethe: Az ifjú Werther szenvedései (részlet) Georg Wilhelm Friedrich Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások (részlet)
b) Színház- és drámatörténet (11 óra)	
A francia klasszicista dráma	
Irodalom és színház Molière: A fősvény vagy Tartuffe	Irodalom és színház Jean Racine: Phaedra (részlet) Pierre Corneille: Cid (részlet) Nicolas Boileau-Despréaux: Ars poetica (részlet)
Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek)	Irodalom és színház A német későklasszicista, koraromantikus dráma Friedrich Schiller: Tell Vilmos vagy más Schiller-dráma
c) Líra (1 óra)	
Robert Burns: John Anderson Robert Burns: Falusi randevú	William Blake: A tigris William Blake: A bárány Johann Wolfgang von Goethe: A vándor éji dala Johann Wolfgang von Goethe: A Tündérkirály

II. A felvilágosodás irodalma (62 óra)

B) A felvilágosodás korának magyar irodalmából: rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

Óraszám: 16 óra	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése – A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében – Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása – A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata – a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyagban rögzített szerzők és műveik olvasásával és értelmezésével	• vatesz, • röpirat, komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény, • nyelvújítás, ortológusok, neológusok, • stíluszintézis, • piktúra, szentencia, • anakreoni dalok, népies helyzetdal

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Epika (4 óra)	
Csokonai Vitéz Mihály: Dorotya vagyis a dámák diadalma a fárságon (részletek)	Bessenyei György: Egy tudós társaság iránt való jámbor szándék (részlet) Kármán József: Fanni hagyományai (részletek) Kármán József: A nemzet csinosodása (részlet) Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója (részletek)
b) Líra (12 óra)	
Kazinczy Ferenc: Tövisek és virágok (részletek)	Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor
Portré: Csokonai Vitéz Mihály	Csokonai Vitéz Mihály: Az én poézisom természete
Csokonai Vitéz Mihály: Az estve	Csokonai Vitéz Mihály: A feredés
Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság	Csokonai Vitéz Mihály: Az anakreoni versek
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	Csokonai Vitéz Mihály: Jövendölés az első oskoláról a Somogyban
Csokonai Vitéz Mihály: Szerlemdal a csikóbőrös kulacshoz	Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	Csokonai Vitéz Mihály: A vidám természetű poéta
Csokonai Vitéz Mihály: A Magánosság-hoz	

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

II. A felvilágosodás irodalma (62 óra)

C) A klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban

Óraszám: 27 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai és prózai szövegek olvasása, értelmezése – Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése – Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenségként is értelmezett irodalomban – A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése – Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása – Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése – Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása – Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia) – Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos és időmértékes verselés alapjai – A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével	• nemzeti himnusz, • értekezés, intelem, • értékszembesítő és időszembesítő verstípus, • nemzeti identitás, közösségi értékrend, • költői öntudat, • prófétai szerephelyzet

TÖRZSANYAG

AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK

a) Líra (17 óra)

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

Portré: Berzsenyi Dániel	
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem	Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei (részlet)
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barát-némhoz	Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.)
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél	Berzsenyi Dániel: Horác
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)	Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz
Kisfaludy Károly: Mohács (részlet)	Berzsenyi Dániel: Búcsúzás Kemenes-aljától
Portré: Kölcsey Ferenc	Berzsenyi Dániel: Napóleonhoz
Kölcsey Ferenc: Himnusz	Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa!
Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas	Kölcsey Ferenc: Bortal
Kölcsey Ferenc: Zrínyi dala	Kölcsey Ferenc: Csolnakon
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke	
b) Epika (1 óra)	
Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek)	Kölcsey Ferenc: Mohács (részlet)
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)	
c) Színház és dráma (9 óra)	
Katona József: Bánk bán	Irodalom és zene Erkel Ferenc: Bánk bán
	Irodalom és tévéjáték Kisfaludy Károly: A kérők Bohák György: A kérők

III. A romantika világirodalma

Óraszám: 17 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben – Az európai irodalom nagy korstílusa jellemzőinek, történelmi és eszmei háttérének megismerése – Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílus jelenléte a képzőművészetekben – Az európai irodalom nagy korstílusa időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése – A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként	• korstílus, • romantika, • verses regény, történelmi regény, • felesleges ember

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

– Az európai romantika sajátosságai; néhány szövegrészlet a romantikus művek köréből	

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
a) Az angolszász romantika (6 óra)	
George Byron egy szabadon választott művéből részlet	
Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet)	Irodalom és film Richard Thorpe: Ivanhoe
	Irodalom és film/tévjáték Jane Austen: Büszkeség és balítélet Joe Wright/Simon Langton: Büszkeség és balítélet vagy: más Jane Austen-regény adaptációja
Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság	Edgar Allan Poe: A kút és az inga Edgar Allan Poe: A fekete macska Edgar Allan Poe: A holló
b) A francia romantika (4 óra)	
Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet)	Irodalom és film/zene Jeane Delannoy: A párizsi Notre-Dame vagy Gary Trousdale- Kirk Wise: A Notre Dame-i toronyőr vagy a regény más feldolgozása
	Irodalom és film/zene Jean-Paul Chanois: Nyomorultak vagy Bille August: Nyomorultak vagy a regény más feldolgozása
c) A német romantika (1 óra)	
Heinrich Heine: Loreley	Heinrich Heine: A dal szárnyára veszek Heinrich Heine: Memento
d) Az orosz romantika (5 óra)	
Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részlet)	Alexandr Szergejevics Puskin: A pikk dáma
e) A lengyel romantika (1 óra)	
Adam Mickiewicz: A lengyel anyához	Adam Mickiewicz: Ősök (részlet)

IV. A magyar romantika irodalma (47 óra)

A) Életművek a magyar romantika irodalmából a) Vörösmarty Mihály

Óraszám: 16 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Fogalmak:

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

– A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai szövegek olvasása, értelmezése Vörösmarty Mihály életművéből a törzsanyagban meghatározottak szerint – Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése – Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése – A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése – Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenségeként is értelmezett irodalomban – A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése – Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása	rapszódia, drámai költemény

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
<i>a) Vörösmarty Mihály (16 óra)</i>	
	Epika
	Zalán futása (Első ének, részlet)
– Líra	Magyarország címere
Szózat	Virág és pillangó
Gondolatok a könyvtárban	Liszt Ferenchez
A merengőhöz	Az élő szobor
Az emberek	Ábránd
Előszó	Fóti dal
A vén cigány	
– Drámai költemény	
Csongor és Tünde	

IV. A magyar romantika irodalma (47 óra)

A, Életművek a magyar romantika irodalmából
b, Petőfi Sándor

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

Óraszám: 21 óra	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:
– Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megnevezett versek szövegre épülő ismeretén, értelmezésén, elemzésén – Petőfi életművének főbb témái (szerelem, táj, haza, forradalom, család, házasság, ars poetica stb.) és műfajainak megismerése – A költő epikájának (<i>Az apostol, A helység kalapácsa</i>) néhány sajátossága részletek vagy egész mű tanulmányozásán keresztül – Petőfi alkotói pályájának és életútjának kapcsolatai, főbb szakaszai – A népiesség és a romantika jelenlétének bemutatása Petőfi Sándor életművében – Petőfi életútja legfontosabb eseményeinek megismerése; Petőfi korának irodalmi életében – A Petőfi-életmű befogadástörténetének néhány sajátossága, a Petőfi-kultusz születése – A Petőfi-életmű szerepe, hatása a reformkor és a forradalom történéseiben	• népiesség, életkép, zsánerkép, helyzetdal, • elbeszélő költemény, • versciklus, • tájlíra, • lírai realizmus, • látomásköltészet, • zsenikultusz

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
<i>b) Petőfi Sándor (21óra)</i>	
– Líra	
A négyökrös szekér	Hortobágyi kocsmárosné
A bánat? egy nagy óceán	Isten csodája
A természet vadvirága	A virágnak megtiltani nem lehet
Fa leszek, ha...	Szeget szeggel
Reszket a bokor, mert...	Csokonai
Minek nevezzetek?	Megy a juhász számaron
	Szeptember végén
Egy gondolat bánt engemet	Beszél a fákkal a bús őszi szél
	Várady Antalhoz
A puszta, télen vagy Kis-Kunság	Európa csendes, újra csendes
A XIX. század költői	Pacsirtaszót hallok megint
Fekete-piros dal	Szabadság, szerelem

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

– Epika	
A helység kalapácsa	Úti levelek (részletek)
Az apostol	

IV. A magyar romantika irodalma (47 óra)

A) Életművek a magyar romantika irodalmából

c) Jókai Mór

Óraszám: 9 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: – Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása – Legalább egy regény önálló elolvasása – Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenése, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepe – A 19. század néhány jellemző elbeszélő műfajának és irányzatának áttekintése – Kreatív szövegek alkotása megadott stílusban vagy ábrázolásmóddal – Szövegek közös értelmezése az elbeszéléselmélet alapfogalmainak segítségével	Fogalmak: irányregény, utópia, szigetutópia

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
<i>c) Jókai Mór (9 óra)</i>	
– Elbeszélések	
A tengerszem tündére	A megölt ország
A huszti beteglátogatók	A debreceni kastély
	A magyar Faust
	Két menyegző
– Regények	
Az arany ember	Irodalom és film
	Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob vagy
	Várkonyi Zoltán: Kárpáthy Zoltán vagy
	Várkonyi Zoltán: Fekete gyémántok

IV. A magyar romantika irodalma (47 óra)

B) Irodalomtudomány a romantika korában

Óraszám: 1 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Fogalmak:

A HUMÁN TAGOZAT HELYI TANTERVE

	nemzeti szemlélet, korszerű népiesség

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
<i>B) Tudományos élet a romantika korában (1 óra)</i>	
Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet a legrégebb időktől a jelenkorig rövid előadásban (részlet)
Bajza József: Dramaturgiai és logikai leckék (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet (részlet)